

Шишпанова Н. О., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

ORCID: 0000-0001-8347-5682

e-mail: Shishpanova@mnau.edu.ua

Страхування як напрям гарантування економічної безпеки туристичного бізнесу

Анотація. Визначено, що туристичне страхування є складовою системи безпеки в туристичній індустрії і його можна розглядати як систему взаємозв'язків між страховою компанією, туристом та суб'єктами туристичної індустрії для забезпечення захисту майнових інтересів учасників відносин, що виникають при здійсненні туристичної діяльності. Проаналізовано сучасний стан розвитку вітчизняного ринку страхових послуг та туристичного страхування. Визначено, що найбільший сегмент на ринку туристичного страхування в Україні займає страхування медичних витрат. Нині страхові компанії створюють системи страхування, що в залежності від їх вартості можуть включати певний перелік послуг, зокрема як послуги евакуації та надання першої невідкладної медичної допомоги, так і цілей спектр таких послуг як: оплата візиту родичів до постраждалого туриста у країні-перебування, стоматологічна допомога тощо.

Виявлено, що основними факторами, які стримують розвиток туристичного страхування є: низька страхова культура туристів, власників та працівників туристичних підприємств; недовіра населення до фінансових установ; випадки шахрайства у сфері страхування щодо споживачів туристичних послуг; недосконалі нормативно-правова база та організаційно-економічне забезпечення тощо.

Вирішення проблем розвитку туристичного страхування в Україні дасть змогу мінімізувати загрози безпеці туристів і сприятиме гарантуванню фінансової безпеки туристичного бізнесу.

Ключові слова: страхування; туризм; туристичне страхування; безпека в туризмі.

Nataliia Shyshpanova, PhD (Economics), Associate Professor of the Department of public management and administration and international economy, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

Insurance as a Direction of Guaranteeing the Financial Security of the Tourism Business

Abstract. Introduction. Tourism for many countries is a priority for the national economy, as this industry has a positive multiplier effect on other economic activities. The high degree of riskiness of tourist activity necessitates the use of insurance mechanisms and insurance protection for all participants in the tourist market. Insurance allows you to optimize resources for the organization of insurance protection. It contributes to the rational structure of funds aimed at preventing (or promptly eliminating) the effects of risks that hinder the activities of economic entities.

Purpose. The aim is to determine the role of insurance in ensuring the economic security of the tourism business and to develop practical recommendations for the development of insurance protection in the field of tourism.

Results. Ensuring the safety of life and health of tourists and excursionists in Ukraine is a necessary condition for quality in the organization of tourist and excursion programs and a priority for all actors in the hospitality industry. The system of services to provide insurance protection against risky situations during a tourist trip is quite complex. This is due to the heterogeneity of probable adverse events that may occur at a particular time or under certain circumstances. Such services include insurance of life and health of the tourist, his property and liability, etc. Specific types of insurance against tourist risks are insurance in case of transport delays, bad weather during the stay of insured persons on vacation, as well as failure to provide or improper provision of services specified in the tourist voucher, etc. The current state of development of the domestic market of insurance services and travel insurance is analyzed. It is determined that the largest segment of the travel insurance market in Ukraine is health insurance. Insurance companies are currently creating insurance systems that, depending on their cost, may include a range of services, including evacuation and first aid services, as well as a range of services such as: payment for visits by relatives to the injured tourist in the host country, dental help, etc.

Conclusions It was found that the main factors hindering the development of tourism insurance are: low insurance culture of tourists, owners and employees of tourism enterprises; public distrust of financial institutions; cases of insurance fraud against consumers of tourist services; imperfect legal framework and organizational and economic support, etc. A number of measures at the macro and micro levels are proposed for the development of tourism insurance in Ukraine, which will minimize threats to the safety of tourists and help ensure the economic security of the tourism business.

Keywords: insurance; tourism; travel insurance; security in tourism.

JEL Classification: G 22; L 83; J 28.

Постановка проблеми. Туризм для багатьох країн світу є пріоритетним напрямом розвитку національної економіки, оскільки дана галузь здійснює позитивний мультиплікативний вплив на інші види економічної діяльності, сприяє притоку інвестицій, розбудові інфраструктури, розвитку торгівлі, зростанню

зайнятості та збільшенню валового національного продукту загалом. Високий ступінь ризикованості туристичної діяльності обумовлює необхідність використання страхових механізмів та забезпечення страхового захисту всіма учасниками туристичного ринку. Страхування дає змогу оптимізувати ресурси,

спрямовані на організацію страхового захисту. Воно сприяє досягненню раціональної структури коштів, що спрямовуються на запобігання (або оперативне усунення) наслідків ризиків, які перешкоджають діяльності суб'єктів господарювання. Саме тому, узагальнення поняттєвого базису та обґрунтування напрямів розвитку страхування як напряму гарантування економічної безпеки туристичного бізнесу в Україні є актуальними.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Питаннями суті та класифікації туристичних ризиків, механізму їх страхового захисту займалися і займаються багато вітчизняних і закордонних вчених. Вагомий внесок у розробку теоретико-методологічних аспектів страхування як засобу управління туристичними ризиками мають праці таких вчених, як Д. Р. Абрамітова, Н. О. Ботвіна, О. М. Грабчук, Л. О. Івченко, В. М. Зайцева, В. В. Карцева, Н. В. Михайлова, А. О. Овчаров, К. П. Опанасюк, О. О. Полуляхова, М. В. Рібун, Н. А. Сушкова та інших.

Формулювання цілей дослідження. Метою є визначення ролі страхування в гарантуванні економічної безпеки туристичного бізнесу та обґрунтування практичних рекомендацій щодо напрямів розвитку страхового захисту сфери туризму.

Основні результати дослідження. Україна володіє численними історичними, культурними пам'ятками та рекреаційними ресурсами, сім із яких є частиною культурної спадщини ЮНЕСКО. Відтак, існують чималі можливості для розвитку туристичного сектору. Наразі туристична галузь становить лише 1,4% ВВП України, при цьому представляє неабиякий потенціал для подальшого розвитку. У 2019 році понад 14 мільйонів іноземців відвідали Україну, а середній чек їх перебування в Україні склав 526 доларів. Починаючи з 2017 року Україна показала найшвидший ріст за індексом конкурентоспроможності у галузі туризму та подорожей (Travel&Tourism Competitiveness Index) у Євразійському субрегіоні [11]. Упродовж 2021 року Україну відвідало понад 4 млн іноземців, що перевищило аналогічний показник 2020 року майже на 26 відсотків.

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про туризм» поняття туризму визначається як «...тимчасовий виїзд особи з місця проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди особа від'їжджає» [7]. Законодавчо також визначено різновиди туризму залежно від категорій осіб, які здійснюють туристичні подорожі, їх цілей, об'єктів, що використовуються або відвідуються, чи інших ознак. Центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику в галузі туризму та курортів України є Державне агентство розвитку туризму [2], яке утворено 04 грудня 2019 року.

Гарантування безпеки життя і здоров'я туристів та екскурсантів в Україні є необхідною умовою якості в

організації туристично-екскурсійних програм та пріоритетним завданням для всіх суб'єктів індустрії гостинності. Шкідливими чинниками ризику в туризмі, згідно з ДСТУ 28681.3-95, який встановлює вимоги до туристичних та екскурсійних послуг, є: травмо небезпека, вплив навколишнього середовища, пожежонебезпека, біологічний вплив, психофізичне навантаження, небезпека випромінювання, хімічний вплив, надмірна загазованість тощо [3]. В цьому контексті страхова галузь допомагає і сприяє не лише підвищенню якості туристичних послуг, створюючи безпечну атмосферу під час подорожей, а також є дієвим механізмом захисту самих суб'єктів індустрії туризму від непередбачуваних подій. Вважаємо, що формування страхових відносин в туристичній сфері дозволяє реалізувати механізм страхового захисту ризиків як підприємств туризму, так і споживачів туристичного продукту.

На думку колективу авторів [1, с. 117] страхування в туризмі – система взаємозв'язків між страховою компанією і туристом по забезпеченню захисту життя, здоров'я та майнових інтересів громадян під час туристичної подорожі. Деякі автори, визначають страхування в туризмі як систему взаємозв'язків між страховою компанією і туристом щодо забезпечення захисту життя, здоров'я та майнових інтересів громадян під час туристичної подорожі [14].

Система послуг щодо забезпечення страхового захисту від ризикових ситуацій під час туристичної подорожі досить складна. Це пов'язано з неоднорідністю ймовірних негативних подій, які можуть трапитися у певний час або за певних обставин. Такі послуги охоплюють страхування життя та здоров'я туриста, його майна та відповідальності тощо. Специфічними видами страхування туристських ризиків є страхування на випадок затримки транспорту, поганої погоди під час перебування застрахованих осіб на відпочинку, а також ненадання або неналежне надання послуг, зазначених у туристичній путівці тощо.

Слід нагадати, що в Україні туристичне страхування не виділяється в окремий вид. Але аналітики відомого журналу «Insurance TOP» при формуванні рейтингу страхових компаній напрямок «туризм» розглядають як один з головних. При цьому оцінюються показники роботи страхових компаній за таким видом страхування, як добровільне страхування медичних витрат та страхування «Зелена карта». Основний зміст страхування медичних витрат – це компенсація медичних витрат, які можуть виникнути в закордонній поїздці внаслідок раптового захворювання або нещасного випадку. Наразі найбільшними страховиками у сфері туризму є: ЕТС, VUSO, PZU Україна та інші. Але не дивлячись на високий рівень страхових премій, найбільше страхових виплат має Європейське туристичне страхування у розмірі 232,9 тис гривень. Рівень

виплат у відсотковому співвідношенні найбільшій має УНІКА – 26,6 відсотків [6].

Нині страхові компанії створюють системи страхування, що в залежності від їх вартості можуть включати певний перелік послуг, зокрема як послуги евакуації та надання першої невідкладної медичної допомоги, так і цілий спектр таких послуг як: оплата візиту родичів до постраждалого туриста у країні-перебування, стоматологічна допомога тощо.

Страхування медичних витрат має попит і активно пропонується вітчизняними страховими компаніями. Аналіз показників розвитку цього виду страхування показує на їхню позитивну динаміку. Зокрема, у 2020 р. у порівнянні з 2018 р. кількість укладених договорів страхування медичних витрат зросла на 82,8%, причому в останні роки темпи зростання прискорилися (табл. 1).

Таблиця 1 Динаміка кількості договорів страхування медичних витрат

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Темп приросту (зменшення) 2020 р. до 2018 р., %
Кількість укладених договорів страхування з фізичними особами, всього, тис. од.	66915,2	72460,2	73440,1	9,8
Кількість укладених договорів страхування медичних витрат, тис. од.	3331	4081	6091,6	82,8
Частка укладених договорів страхування медичних витрат в загальній кількості, %	4,9	5,6	8,3	

Джерело: розроблено автором за даними [6]

Впродовж 2020 р. на ринку страхування медичних витрат було зібрано майже на 31,6% або 1025,7 млн грн більше чистих страхових премій. Проте, популярність серед українських туристів страхування непередбачених медичних витрат та страхування від нещасних випадків під час перебування за кордоном пояснюється законодавчим визначенням обов'язковості цих видів страхування. Проте, досить часто туристи до питань страхування підходять легковажно. Зокрема, вони байдуже та недбало ставляться до оформлення страхового поліса, замість прискіпливого вивчення його положень, лише побіжно переглядають, а умови страхування і порядок своїх дій зазвичай читають лише після настання страхового випадку.

Варто зазначити, що ситуація зі страхуванням у туризмі в Україні ускладнюється через низьку довіру населення до фінансових установ, недостатню увагу до цієї сфери страхових відносин з боку державних органів. До того ж важливою проблемою, що стримує розвиток страхування у туристичній сфері є низька інформаційна культура туристів, власників та працівників туристичних підприємств. З точки зору дослідників, у громадській свідомості переважає формальний підхід до туристичного страхування [14].

Зазвичай для страхувальника пріоритетом при придбанні страхового продукту є найнижча ціна, а обсяги страхової відповідальності страховика, його фінансова надійність, досвід роботи та партнери, переважно залишаються поза увагою покупця. Проте низька ціна забезпечує невисоку якість сервісу і мінімальні фінансові ліміти, що визначає якість страхових послуг у цілому та впливає на формування іміджу суб'єктів туристичної діяльності. Трапляються

випадки, коли представники туристичних підприємств не вміють пояснити туристу механізм дії страхового поліса, а туристичні підприємства з метою зниження вартості турпакета пропонують недорогі страхові поліси з мінімальним набором ризиків.

Масовий розвиток туристичного бізнесу і жорстка конкуренція на ринку страхування сприяють збільшенню кількості випадків шахрайства у сфері страхування споживачів туристичних послуг. Основними причинами масового розвитку страхового шахрайства у сфері туризму є корупція, відсутність регуляторних механізмів та нормативно-правової регламентації діяльності страхових компаній та суб'єктів туристичної індустрії щодо запобігання таких злочинів. Випадки недобросовісного виконання своїх обов'язків туроператорами та турагентами перед туристами зумовлюють неабияку доцільність страхування відповідальності суб'єктів туристичного бізнесу.

Слід зауважити, що статтею 15 Закону «Про туризм» встановлено, що з метою забезпечення законних інтересів споживачів туристичних послуг туроператор і турагент зобов'язані здійснити фінансове забезпечення своєї цивільної відповідальності (гарантія банку або іншої кредитної установи) перед туристами [7]. Визначено, що мінімальний розмір фінансового забезпечення туроператора має становити суму, еквівалентну не менше ніж 20000 євро, турагента – не менше ніж 2000 євро. Якщо туроператор надає послуги виключно з внутрішнього чи в'їзного туризму, то розмір фінансового забезпечення має становити суму, еквівалентну не менше ніж 10000 євро. Це одна з ключових умов отримання ліцензії на здійснення

туристичної діяльності. Проте, за оцінками експертів, нині із 2772 ліцензованих туроператорів лише 650 надали інформацію щодо чинного фінансового забезпечення до органу ліцензування, що відображається в Ліцензійному реєстрі.

Зростання туристичної активності в Україні обумовлює необхідність оптимізації асортиментного ряду, поліпшення якісних характеристик та конкурентоспроможності страхових продуктів, розробка нових продуктів. Посилення вимог до якості страхових продуктів вимагатиме нестандартних підходів щодо задоволення потреб клієнтів з боку страховиків компаній [5]. Зміна якісної складової страхових продуктів дозволить страховикам на належному рівні виконувати зобов'язання за договорами страхування, а туристичним організаціям – забезпечувати безпеку туристів, які, своєю чергою, прагнуть купити якісний туристичний продукт. Такий взаємний вплив і розширення напрямків співпраці сприятиме розвитку цих секторів економіки.

Перспективним напрямком розвитку страхового бізнесу є формування страхового ринку VIP клієнтів туристичних фірм, для яких страхування буде здійснюватися в комплексі: страхування депозиту, платіжної картки, особисте медичне страхування, страхування від нещасного випадку й обов'язкове страхування всього комплексу туристичних послуг. В майбутньому, слід прогнозувати запровадження комбінованих дисконтних платіжних карток, де послуги банківські, страхові та туристичні будуть об'єднуватися в один продукт, для задоволення потреб клієнтів, які не обмежені у витратах та цінують якість та комфорт [9].

Як показують дослідження, в Україні є чимало не вирішених питань щодо організації страхового захисту громадян, які захоплюються екстремальними різновидами туризму. В. М. Зайцева зокрема, зазначає, що лише деякі страхові організації пропонують послуги зі страхування альпіністів; у вітчизняному законодавстві не визначений термін «туристи-екстремали». На думку дослідниці,

страховий поліс для екстремалів повинен передбачати не тільки медичну допомогу, але і пошуково-рятувальні роботи, а вирішення проблеми страхування в галузі активного відпочинку і туризму буде обов'язкове страхування, яке допоможе компенсувати державі витрачені на порятунок кошти, але вона не підвищить безпеку туристів і не прискорить надання їм допомоги [4, с. 336].

Більшість страховиків України не мають спеціалізованих програм в страхуванні ресторанного і готельного бізнесу, а в страхуванні туристів спостерігається такий високий рівень варіативності страхового покриття і вартості страхування, що граничить з хаосом. Це можна пояснити кількома факторами, а саме: до сьогодні більшість великих страховиків концентрували увагу на автострахованні та корпоративному медичному страхуванні, як сегментах найбільш масових, і таких, що добре піддаються андеррайтингу; великий обсяг туристичної діяльності формується за старими, напівлегальними схемами, тому страховики приділяли увагу здебільшого тим напрямам, де страхування туристів є обов'язковим [13, с. 194]. Водночас збільшення інтересу до страхових продуктів з боку власників і адміністрації готелів спонукає страховиків змінювати підходи до організації страхового захисту майнових інтересів цих суб'єктів туристичної сфери.

Потребує удосконалення і державне регулювання сфери туризму шляхом запровадження обліку суб'єктів туристичної діяльності, приведення визначень «туристичний продукт», «туристичний оператор» та «туристичний агент» у відповідність до реального стану туристичного ринку, механізм захисту прав та законних інтересів споживачів туристичних послуг шляхом збільшення мінімального розміру фінансового забезпечення відповідальності туроператорів та турагентів перед туроператорами.

Отже, для дієвого розвитку страхового ринку України у сфері туризму, на нашу думку, необхідно здійснити ряд заходів (табл. 2).

Таблиця 2 Дієві заходи для розвитку туристичного страхування в Україні

Рівні	Заходи
на макрорівні:	внести зміни до Законів України «Про туризм» та «Про страхування» з урахуванням досвіду регулювання ринку туристичних послуг у державах-членах Європейського Союзу
	узаконити на державному рівні видачу страхового полісу на необмежену кількість поїздок в рік по фіксованій ціні
	створити Фонд страхування професійної відповідальності туроператорів. Це вплине на зниження рівня страхового шахрайства
	відкрити відділення в аеропортах, контрольно-пропускних пунктах на кордонах, залізничних станціях відділення страхових організацій
	підвищити рівень страхової культури споживачів туристичних послуг
на мікрорівні:	покращити якість надання роз'яснень представниками туристичних фірм
	туроператорам слід посилити роботу щодо своєчасності подання до страхової компанії інформації про застрахованих туристів
	страховим компаніям більш активно використовувати інновації у своїй діяльності (зокрема, роботи з он-лайн платформами)

Здійснення запропонованих заходів на макро- та мікрорівні для розвитку туристичного страхування в Україні, на нашу думку, дасть змогу мінімізувати

Висновки. Визначено, що туристичне страхування є складовою системи безпеки в туристичній індустрії і його можна розглядати як систему взаємозв'язків між страховою компанією, туристом та суб'єктами туристичної індустрії для забезпечення захисту майнових інтересів учасників відносин, що виникають при здійсненні туристичної діяльності.

Проаналізовано сучасний стан розвитку вітчизняного ринку страхових послуг та туристичного страхування. Визначено, що найбільший сегмент на ринку туристичного страхування в Україні займає страхування медичних витрат. Нині страхові компанії створюють системи страхування, що в залежності від їх вартості можуть включати певний перелік послуг, зокрема як послуги евакуації та надання першої невідкладної медичної допомоги, так і цілий спектр

загрози безпеці туристів і сприятиме гарантуванню економічної безпеки туристичного бізнесу.

таких послуг як: оплата візиту родичів до постраждалого туриста у країні-перебування, стоматологічна допомога тощо.

Виявлено, що основними факторами, які стримують розвиток туристичного страхування є: низька страхова культура туристів, власників та працівників туристичних підприємств; недовіра населення до фінансових установ; випадки шахрайства у сфері страхування щодо споживачів туристичних послуг; недосконалі нормативно-правова база та організаційно-економічне забезпечення тощо. Запропоновані ряд заходів на макро- та мікрорівні для розвитку туристичного страхування в Україні, що дасть змогу мінімізувати загрози безпеці туристів і сприятиме гарантуванню економічної безпеки туристичного бізнесу.

Література:

1. Дадак О. О., Дорош-Кізім М. М., Грабовський Р. С., Дудяк Р. П. Страхування туристичної діяльності в Україні. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького. Серія: Економічні науки*. 2019. Т. 21. №92. С. 115-119.
2. Державне агенство розвитку туризму: веб-сайт. URL: <https://www.tourism.gov.ua/> (дата звернення 25.04.2022).
3. ДСТУ 28681.3-95. Туристсько-екскурсійне обслуговування: вимоги щодо забезпечення безпеки туристів і екскурсантів. Київ: Держстандарт України, 1996. 15 с.
4. Зайцева В. М. Шляхи вдосконалення систем страхування в туризмі. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. №10. С. 335-338.
5. Івченко Л. О., Сушкова К. П. Сучасні тенденції формування страхових програм в туризмі. *Молодий вчений*. 2017. № 11 (51). С. 1167-1171.
6. Фориншурер: веб-сайт. URL: <http://forinsurer.com> (дата звернення 25.04.2022).
7. Про страхування : Закон України від 7 бер. 1996 р. № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 25.04.2022).
8. Про туризм : Закон України від 15 вер. 1995 р. № 324/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 25.04.2022).
9. Прокопишин-Рашкевич Л. М., Шадурська Б. О., Петрович Й. М. Індустрія туризму в Україні: перспективні напрями та виклики сучасності. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління»*. 2020. Т.4. №1. С. 72-82.
10. Рейтинг страхових компаній України. URL: <http://forinsurer.com/ratings/nonlife> (дата звернення 25.04.2022).
11. Туризм : веб-сайт. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/uk/industries/tourism/> (дата звернення 25.04.2022).
12. Туристичний барометр України 2020. URL: <http://www.ntoukraine.org/assets/files/ntou-statistics-barometer-2020.pdf> (дата звернення 25.04.2022).
13. Цимбалюк Ю. А. Особливості страхування ризиків готельно-ресторанного бізнесу в Україні. *Стратегічні перспективи туристичної та готельно-ресторанної індустрії в Україні: теорія, практика та інновації розвитку* : збірник матеріалів Всеук. наук.-прак. інт.-конф. Умань : ВПЦ «Візаві», 2018. С. 192-194.
14. Чвертко Л. А., Демченко Т. А. Страхування туристичних ризиків: проблеми теорії та практики. *Економічні горизонти*. 2018. № 1(4). С. 67-75.

References:

1. Dadak, O.O., Dorosh-Kizym, M.M., Ghrabovskiy, R.S. & Dudjak, R.P. (2019). Insurance of tourist activity in Ukraine. *Naukovy visnyk LNUVMB imeni S. Z. Gzhycjkogho. Serija: Ekonomichni nauky*, 21, 92, 115-119 [in Ukrainian].
2. State Agency for Tourism Development (2022). Official web-site. Retrieved from <https://www.tourism.gov.ua/> [in Ukr.].
3. DSTU 28681.3-95. Tourist and excursion service: requirements for ensuring the safety of tourists and excursionists. Kyiv: Derzhstandart Ukrainy, 1996 [in Ukrainian].
4. Zajceva, V. M. (2016). Ways to improve insurance systems in tourism. *Ghlobaljni ta nacionaljni problemy ekonomiky*, 10, 335-338 [in Ukrainian].
5. Ivchenko, L. O. & Sushkova, K. P. (2017). Current trends in the formation of insurance programs in tourism. *Molodyj vchenyj*, 11 (51), 1167-1171 [in Ukrainian].
6. Forinsurer (2022). Official web-site. Retrieved from <http://forinsurer.com> [in Ukr.].
7. Verkhovna Rada of Ukraine. (1996). About insurance (Act No. 85/96-VR, March 7). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

8. Verkhovna Rada of Ukraine. (1995). About tourism (Act No324/95-VR, September 15). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
9. Prokopyshyn-Rashkevych, L. M., Shadursjka, B. O. & Petrovych, J. M. (2020). Tourism industry in Ukraine: promising directions and challenges of today. *Visnyk Nacionaljnogho universytetu «Lvivjsjka politehnika»*. Serija «Problemy ekonomiky ta upravlinnja», 4, 1, 72-82 [in Ukrainian].
10. Rating of insurance companies of Ukraine (2022). Retrieved from <http://forinsurer.com/ratings/nonlife> [in Ukrainian].
11. Tourism. Official web-site. Retrieved from <https://ukraineinvest.gov.ua/uk/industries/tourism/> [in Ukr.].
12. Tourist Barometer of Ukraine (2020). Retrieved from <http://www.ntoukraine.org/assets/files/ntou-statistics-barometer-2020.pdf> [in Ukrainian].
13. Cymbaljuk, Ju. A. (2018). Features of risk insurance of hotel and restaurant business in Ukraine. *Zbirnyk materialiv Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii* [Collection of materials of the All-Ukrainian scientific-practical Internet conference]. Uman: VPC «Vizavi», 192-194 [in Ukrainian].
14. Chvertko, L. A. & Demchenko, T. A. (2018). Tourism risk insurance: problems of theory and practice. *Ekonomichni ghorizonty*, 1 (4), 67-75 [in Ukrainian].

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License